

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemna velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemna velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Klasične projema upravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 4.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petič-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 290.

V Ljubljani, v četrtek 18. decembra 1890.

Letnik XVIII.

Ceške razmere in Slovenci.

Vspehe mladočeške stranke mora vsakdo napisati na rovaš grofa Taaffeja in njegove politike. Nikdar bi Mladočehi ne bili pridobili toliko vpliva, ko bi bili na Dunaju imeli odprta ušesa za zahteve češke po enakopravnosti. Z rastočim mladočeškim gibanjem se je krušila staročeška stranka, ki brez določenega programa ni imela pogojev stalnega obstanka. Ker pa je tudi med Mladočehi razsodnih ljudij, ki vedo, da jim politični komedijant dr. Vašaty ne bo pripomogel do nadvlade, zato se je osnovala zadnje dni nova stranka neodvisnih čeških poslancev, in sicer iz združenja nezvestih Staročehov, Mladočehov in realistov. O zadnjih je glasilo mladočeško pisalo še v novjšem času, da so popolni nihilisti; kako bo v prihodnje sodilo o njih, pač ni dvomov, ker bodo na njegovi strani.

Profesor Tilšer kot vodja mladočeške stranke izjavil je, da sta se Mladočehom pridružila tudi vseučilišna profesorja dr. Masaryk in dr. Kaizl. Pogajanje z njima je pokazalo, da bodo z vstopom realistov svobodomiselnostna stranka na Češkem mnogo pridobila. Zastopniki stranke Škardove, mladočeške in realistične so si izvolili dr. Černeja, prof. Masaryka in Tilšerja kot zastopnike vseh treh frakcij v odbor, kateremu je nalog, da sestavi splošni program, kateri bo ugajal vsem trem strankam in ki bo nekak skupen program češke liberalne stranke.

Kaj nam je soditi o tem nepričakovanem in nerazumljivem gibanju na Češkem? Pred vsem omenjamo, da nekateri češki listi dvomijo, ali bo mogoče take tri stranke, ki so si bile do sedaj nasprotno, stalno družiti v skupno celoto. Mi tega dvoma nimamo. Načela so bila že do sedaj vsem jednaka, le osebnosti in način, kako izvesti ta načela, zavarale so do sedaj to spojitve. Staročeška stranka se je sicer imenovala konservativno, v njej so bili tudi duhovniki, toda pozitivnih krščanskih ali celo katoliških načel bi bili zaman iskali v tej stranki. Gledé

tega se je stranka odlikovala z obžalovanjem vrednim indiferentizmom, ki dosledno vodi v napačni liberalizem. Mladočehi so znani kot najhujši brezverski liberalci; strastneje ni nikdo v državnem zboru govoril proti verski šoli, kakor Gregr, in stranka realistov je popolno ateistiška, ali kakor jo imenujejo „Narodni Listy“, stranka nihilistov, katero zastopajo v prvi vrsti nekateri vseučilišni profesorji. Načela teh treh strank so si torej zelo sorodna; zato se ne smemo čuditi, da so se do sedaj ločeni bratje po rodu in duhu tudi našli v skupni liberalni stranki, ki pač s svojo delavnostjo nič dobrega ne obeta katoliški češki zemlji.

Moravski Čehi do sedaj od strani opazujejo to gibanje v kraljevini češki. V tem oziru so popolnoma neosnovane vesti, katere so liberalni časniki poročali, da hoče v bližnjem času tudi župnik Weber vstopiti v mladočeški klub. Ta poslanec je poslal brnskemu „Hlasu“ poročilo, da je o njem v tem oziru vse izmišljeno. Moravani hočejo počakati, kako se bodo razvile stvari na Češkem, tedaj hočejo tudi svojim razmeram primerno organizovati se na Moravskem.

Vsakdo mora iskreno obžalovati ta bratovski razkol na Češkem; milovati mora vzladi češki narod, ki vsled teh nezanesljivih, vsak dan se menjajočih političnih razmer mnogo trpi v duševnem pa tudi v gmotnem oziru. To gibanje odvrta rodoljube od vspešnega dela, vzbuja strasti, poraja sovraštvo in neznosne razmere, goji torej le slabe sadove za češki narod.

Vkljub tem obžalovanjem vrednim posledicam ima pa to gibanje tudi svojo dobro stran. Kar smo do sedaj, žal, predolgo in težko pogrešali na Češkem, to se sedaj mora izvršiti. Odločne konservativne, katoliške stranke do sedaj Čehi skoro niso poznali in odtod tudi take nenadne izpremembe, odtod toliko nestalnosti in politične nezrelosti pri mnogih staročeških poslancih. Konservativno češko plemstvo, národna duhovščina in odločni katoliški lajki

so poklicani, da se združijo, organizujejo ter vstane svojo odločno katoliško stranko, ki bo, stoječa na krščanskem stališču, dala vsakemu svoje ter s tem zaprečila razpad javnega življenja, ki bi mogel osodepoln postati za češki národ.

Iz teh pojavov na bratski češki zemlji dobivamo tudi Slovenci dovolj in jasnih naukov. Ako hočemo, da se tudi pri nas ne vdomačijo tako negotove javne razmere, kakor sedaj vladajo na Češkem, treba nam krepke, dobro organizovane konservativne stranke, ki bo z jasnimi, določenimi programom delovala za skupni blagor naše domovine. Ker dandanes javno življenje, kakor nekdanj rimski „forum“ odločuje o vseh važnejših vprašanjih, treba se vsakemu podati na „forum“, na politično polje, da ondi brani svoja načela in da skrbi za njih razširjevanje med ljudi. Iz tega ozira torej svojim rojakom zopet priporočamo katoliško politično društvo, katero si je stavilo to nalogo; a jo bo le tedaj uspešno izvrševalo, ako bode razširjeno v vsaki slovenski vasi. Ker je pa po toči zvoniti prepozno, zato treba poprijeti se dela o pravem času in na pravem kraju: Vigilantibus iura!

Humanizem v šoli.

Nihče ne more odrekati mlademu nemškemu cesarju, da je v kratkem času svoje vlade vedno kazal dobro voljo zadostovati svojim vladarskim dolžnostim, vendar pa pri vseh svojih dosedanjih poskusih tudi ni nikjer mogel zatajiti svoje — mladosti. Komaj se je namreč povrnil s svojega dolgega popotovanja, lotil se je z vsemi silami socialnega vprašanja, sklical iz vse Evrope večšake v posvet in prvi uspeh je bil ta, da se je število socialističnih poslancev potrojilo pri volitvah v državni nemški zbor, in na spomlad se pripravljala splošna stavka vseh delavcev po premogokopih ob dolenjem Renu. Skoro smemo reči, da ima mladi nemški cesar s svojimi socialnimi poskusi tako malo sreče,

LISTEK.

Friderik Ozanam,

ustanovnik svetovincenskih konferencij.

Sedemindvajsetletni Milančan, čegar življenje je opisala mojsterska roka Labordairjeva, postal je leta 1841 učitelj na pariški Sorbonni in pet let pozneje profesor na akademiji. Prišel je v Pariz, ko je dijaštvo še tavallo med brezversko smerjo in de Maistrovimi, Lamennaisovimi in Chateaubriandovimi načeli. Ozanam, poučen od učitelja modroslovja, Moirota, o humanitarnem izobraženju, katero je vero otroškega srca poglobilo v mladeniču in ukrepilo, je bil vsestransko delaven. Profesorji na Sorbonni in „Collège de France“ opažali so povodom predavanj gledé sv. vere poznanimke, katere je mladi pravnik smatral kot razžaljenja sv. cerkve. S svojimi somišljeniki je prirejal tedenske shode, na kojih se je govorilo o pravnih in kulturnih vprašanjih; zlasti je mladostni in dubapolni Ozanam, povišan doktorjem prava in kmalo na to tudi doktorjem na fakulteti za literaturo, živimi bojami slikal socialno važnost krščanstva, ter je poudarjal, kaj je cerkev v srednjem veku storila za izobraženje in pravno plemenitost.

„Da,“ — rekli so mu nasprotniki, — „istina je, da je krščanstvo delalo čudeže, ali to je davno, zdaj leži na tléh; s čim se morate ponášati vi, ki se ponosno nazivljete katoličane?“ — To očitiranje ga vzdrami, da so od besed sodrugi njegovi prešli k dejanjem. Po burnem zborovanju predlaga Ozanam, da naj bodo dobra dela prva njih svrha in namen.

Prijatelji njegovi so to misel uvaževali ter vso zadevo izročili nesebičnemu, krščanstvu popolnem vdanemu prijatelju dijaštva, g. Bailliju, in odobrivši ta korak, ponudil je vredniške prostore „Katoliške tribune“ za njih zborovanja ali konference. Izvolili so si svojim váruhom sv. Vincencija.

Zbirke v blagor ubožstva, koje so prirejali visokošolci, bile so početkom nezmatne. Radi tega dé „oče“ Bailli svojim mladim prijateljem: „Mnogi med vami posvetili so se naukom prava, drugi zopet se pečajo z medicino; pomagajte torej i ubogim, vsak v svoji stroki, da bodo nauki vaši koristili vam in siromakom. Tem načinom začnite izvrševati svoj krščanski apostolat!“

Konferenca, hoteč tudi gmotno pomagati izdatneje, prosi usmiljeno sestro Rozalijo pomoči.

Ta usmiljenka, polna ljubezni do Boga in do svojega bližnjega, je izročala mladim možem seznam ubozih rodbin z nakaznicami na hrano, oglje in jednake potrebe. Mladi učenjaki so iskali ubozih

rodbin ter jih po svoji moči podpirali, donajajoč ne samo vsakdanjega kruha, temveč tudi verske tolažbe in npravno prerobenje ljubezni polnega srca. Pri tem svetil jim je z dobrim vzgledom véliki svetnik, rojak in prijatelj vsega ubožstva, sv. Vincencij, kojega so si izvolili váruhom svojim.

Njih dobro delo, dasi so je početkom prikriivali, ni moglo dolgo ostati skrito; število privrženecv se je množilo, tekem 20 let imelo je njih društvo že 2000 članov, ki so 5000 rodbin, t. j. blizo 20.000 siromakov ali četrti del pariškega ubožstva obiskovali in podpirali. Dandanašnji pa društvo svetega Vincencija broji že nad 4000 konferencij ali družin, izmed kojih spada samo na Francijo 1800, in je po vsem katoliškem svetu razširjeno.

Ozanam se je pa pridno učil dalje, prijemal tudi za pero, da bi s tiskom zagovarjal in dokazoval svoje trdno prepričanje, da brez vere ne more obstati ljudska družba, da je krščanstvo jedina vera, katera naredi ljudstvo plemenito in omikano. V „Revue Européenne“ opisoval je Bakona Verulamškega in sv. Tomaža Kanterburškega. Oba moža sta bila duševna velikana, Bakon s svojim modroslovjem, Tomaža dela velicega njegovo krščanstvo.

Za svoje dijaške dóbe objavil je spis o Danteju in njegovem velikem delu. Izvršivši toli dobrega še kot visokošolec, posvetil je življenje svoje resnici ter

kakor naš ministerski predsednik s svojo češko-nemško spravo.

Jednako radikalno hoče sedaj Viljem II. rešiti šolsko vprašanje. Iz naših šol — rekel je vladar — prihajajo med svet ljudje s konfuznimi glavami, ki mislijo, da bodo svet predelali, ljudje prenapeti, ki slednjič padejo v žrelo socijalni demokraciji. Jaz hočem imeti iz šol vojakov in krepkega rodú. Nemštvo mora biti središče v vseh naukih na nemških šolah. Humanizem, nauk klasičnih jezikov, naj se umakne narodnosti. Na srednjih šolah naj se goji v prvi vrsti domača zgodovina. Kaj hočejo Nemci z grškimi in latinskimi junaki? Pruska ima, hvala Bogu, lastnih junakov dovolj. Učenci na srednjih šolah so preobloženi, to nam spričuje slabo zdravstveno stanje dijakov. Statistika kaže, da je velik del vojakov kratkovidnih. Kaj se hoče s takimi ljudmi pri vojakah?

To so glavne misli najmlajšega šolskega reformatorja. Te misli sicer niso nove in tudi ne izvirne. Spomniti se nam je treba le na Likurgovo državno ustavo v Sparti, da se o tem prepričamo. Mnogo je sicer med njimi dobrih misli, a z načeli take vzgoje se ne more sprijazniti, kdor zastopa krščansko stališče. Na tej podlagi stoječ pa moramo odločno zanikati, da bi bil namen šoli, dajati državi le — vojakov. Šola v krščanstvu ima namen vzgojevati ljudi, ki zvesto izpolnjujejo dolžnosti do Boga, do cesarja in domovine, in kdor skrbi za tako vzgojo, skrbi ob enem tudi za zarod krepkih vojakov.

Z veseljem je moral vsak prijatelj vzgoje pozdravljati napredek pri šolstvu, ki se je v zadnjem času kazal v lasti v napredovanju naravoslovnih in zgodovinsko-zemljepisnih vednostij. Dasi pa je to koristno, vendar se to ne smé goditi na račun klasičizma. Zakaj mi pripisujemo humanističnim strokam v šoli velik vpliv na vzgojo mladine in sicer blagodejen vpliv. Ne Rimljanov, ne Grkov, pravi Viljem II., nečemo vzgojevati v šoli, marveč — Nemce. Kaj pa, ako tako porekó in storé tudi Slovani, Francozi, Angleži, Italijani, kje pa se bodo potem vzgojevali ljudje?

Narodnost, ljubezen do domače zemlje, do one narodne rodovine, ki nas imenuje svoje, je pač lepa in vzvišena misel; vendar pri tem ne smemo pozabiti, da smo ljudje vsi bratje in otroci jednega Očeta.

Popolno neumevno se nam pa zdi, da bi iz take „bolj času primerne“ vzgoje izrejevali boritelje proti socijalni demokraciji. Ali naj bodo socijalni demokrati helotje in periojki, da bi jim ukazovali moderni Dorijci polje orati in težko delo izvrševati po tovarnah, sami pa izvoljeni bi lenobnost menjavali z bujno igro? Zdi se nam, da so taki nazori vendar-le prevelik anahronizem v 19. stoletju, v veku slovesno oklicanih človeških pravic.

Cerkev katoliška je humanistične nauke uvedla v gimnazije in na vseučilišča, njej se ima svet zahvaliti za omiko. Ti nauki naj se umaknejo „bolj času primerni narodni vzgoji“. Ta zahteva je le posledica sedaj vladajočega brezverskega duha. Kam da to vodi, in kaj se s tem namerava, ni nobena uganjka. Humanistična vzgoja je pozitivno verska; Grki in

Rimljani so svojo mladino navduševali za svoje bogove; v brezverski šoli, kakoršna je današnjim modernim vzgojeslovcem uzor, seveda taki nauki ne najdejo nobenega prostora. Očita se naši mladini, da ji nič ne koristi klasična vzgoja, da ni zanjo nobene uporabe v praktičnem življenju. Toda vprašamo: Kako naj mladina uporablja klasično vzgojo, ki sloni na uravnosti in poštenosti, ker sedanje moderno življenje o tem neče vedeti ničesar? „Le zbiraj moj sin, le zbiraj, ako mogoče po poštenem potu, sploh pa le zbiraj!“ to je jedro sedanjega javnega življenja, tako se uporablja vsa po šolah nabrana vednost.

Do vratu že svet tiči v materijalizmu, ne samo v verskem oziru, tudi sicer v društvenem. Vzemite človeštvu še to mrvo humanistične vzgoje in — vtopljen je v mlaki materijalizma. Tovarnar, ki že dandanes mnogokrat nima sreča za delavca, bo tedaj prepričan, da je delavec le tlačan, le stroj, ki se kupi in zavrže, kadar ni več za rabo. — Po tem potu se ne bode zatrla socijalna demokracija, marveč se ji bodo vrata odprla na stežaj. Kajti socijalizem je nastal vsled slabih časov, vsled nezdravih verskih in gospodarskih razmer. Socijalizem, ki ga je glad rodil, je mejnaroden in najmanj ga prežene „narodna“ vzgoja.

K temu treba krščanskih načel, pozitivne vernosti in kreposti, katero priporočajo tudi klasični nauki po srednjih šolah. Krščansko klasične vzgoje treba mladini; navaditi se mora, da se klanja od Boga določenemu svetovnemu redu, ki tirja od vsakega človeka žrtev, ako hoče zadostovati svojemu poklicu.

Socijalna demokracija se mora pobijati v šoli, ta stavek ima pač važno resnico v sebi; vendar je pa popolno napačno, kakor si to domišljujejo Prusi. Gotovo je, da verska šola vzgoji zarod, ki se bo uspešno ustavljal socijalističnim limanicam, sedanja brezverska šola pa je le pripravnica socijalističnih kandidatov. Le na podlagi rešenega šolskega vprašanja je mogoče rešiti socijalno vprašanje. Dokler pa prevladuje brezverska šola, je vsak zakon proti socijalistom brezuspešen. — Telovadba pri mladini je hvale vredna, a samo telovadba ne bo rešila mladine, h temu treba tudi „duševadbe“.

Pri glavi torej treba začeti vsako preosnovo in ne pri petah. Ker pa se poroča, da imajo priti na vrsto v najbližnji prihodnosti pokrivala glave — dijaške čepice, upamo, da kmalu pride na vrsto tudi — glava s srcem in tedaj bomo gledé šolskega vprašanja na pravem tiru.

Politični pregled.

V Ljubljani, 18. decembra.

Notranje dežele.

Vprašanje o notranjem uradnem jeziku češkem. „Hlas Naroda“ poroča z Dunaja, da se dr. Rieger v smislu klubovega sklepa čeških poslancev trudi na odločilnih mestih za uvedbo notranjega jezika češkega pri uradih. V tem oziru je največ težav zato, ker se mu pravi, da Mladočehi ne bi bili zadovoljni s to koncesijo, da bi se torej nič ne izpremenil notranji politični položaj, ko bi vlada tudi to dovolila.

Radinje.

Zgodovinska povest Jana Podhajského. — Poslov. V. Z.

(Konec.)

XXIII.

Slednjič po dolgem boji je premagal brat brata. Husitje so bili premagani pri Lipanah. Tisoč ljudij je ležalo na bojiščih, med njimi tudi vodje Taborcev Prokop Veliki, Mali in mnogo drugih.

Zopet je nastal mir v deželi. Rokodelec je prijel za svoje orodje, kmet za plug in oral zemljo, ki je bila tako rodovitna, ker jo je pognojila kri bratov, cerkve so se zidale, samostani so se stavili.

Tudi samostan hoteševski je bil sezidan z nova. Tje je šla za nuno tudi Eliška z Dubnjan. Dano ji je bilo ime Felicija — po njeni teti. Felicija — srečna. Ali je bilo pravo to ime? Mogla je izprositi tu ložje srečo za-se in Božka.

Čez nekaj časa je bila izvoljena Felicija za prijorko in po smrti opatinje za opatinjo.

Že je oplakavala očetovo smrt.

Ali Radinje in okolice ni pozabila nikdar; ni pozabila groba v lesu, če tudi je prišla k grobu le jedenkrat, kar je postala nuna.

Bila je že opatinja v samostanu. Hotela je zidati samostan pri nekdanji cerkvi Device Marije.

Konferenca ogrskih škofov. Včeraj so se zbrali v Pešti ogrski škofje pod predsedništvom kardinala Simor-ja v posvèt gledé onih cerkveno-političnih vprašanj, ki sedaj razburjajo javno mnenje na Ogrskem. Primas Simor je poročal v svojem razgovoru z ministerskim predsednikom gledé na vpisovanje v matrike; do sedaj se ni doseglo sporazumljenja, a pričele se bodo nove obravnave. Določili bodo škofje na tej konferenci tudi svoje stališče gledé katoliške avtonomije, za katero se ogrevajo v lasti nekateri poslanci skrajne levice. — Govori se tudi, da mislijo Madjari v svojem glavnem mestu ustanoviti posebno škofijsko stolico; pred očmi jim je najbrže stolica kakega dvornega škofa. Kardinal Simor je izjavil, da bi se s tem kršile pravice njegove stolice, da pa bi ne imel ničesar proti temu, ako se ustanovi v glavnem mestu škofijski vikarijat s stolnim kapiteljnom.

Vspeht grško-razkolne agitacije na Dunaji. Blizu 150 čeških rodbin živečih na Dunaji je v zadnjem času pristopilo k pravoslavni cerkvi, v ta namen, da ustanove na Dunaji rusko-cerkveno in šolsko občino. Pravila za tako društvo je namestništvo sicer potrdilo, a jih je še predložilo ministerstvu, ki pa jih ni vrnilo do zadnje nedelje, ko so hoteli ti novi spoznavalci Cirilo-Methodijske cerkve imeti svoj osnovalni zbor. Policija ga jim je prepovedala, ker se niso mogli izkazati s potrjenimi društvenimi pravili. Zadeva se je torej za nekaj časa odložila. Dr. Živny, vrednik „Parlamentär-jev“, ki ima v „Slovanskem Svetu“ tudi med Slovenci vrednega sodruga in zvestega dopisovalca, pač sme z vspehi svoje grško-razkolne agitacije biti zadovoljen; nam pa se zdi, da po tem potu si dunajski Čehi tudi ne bodo zagotovili svojega narodnega obstanka. Zakaj, kdor menja svojo vero kakor obleko, tak pač menja še laglje svojo narodnost.

Rusinsko politično društvo „Narodna Rada“ je objavilo v listu „Dilo“ svoj program, kateri naj bode Rusinom vodilo v bodočem političnem delovanju. Glavne točke smo že omenili v listu. Danes dostavimo le še konec tega poziva: Mi stojimo pred važnim odločilnim trenutkom v svojem narodnem življenju. Naloga naša je združiti vse svoje moči. Naš namen je jasan, pota naša so ravna. Mi spoštujemo pravice drugih, a želimo svoje pravice doseči po postavnem potu. Zato kličemo vsem vrlim rusinskim sinovom: Združite se k skupnemu delu! Zjedinite se pod našim narodnim programom. To je jedina pot, ki vodi naš narod do njegovega namena. Le na domači zemlji pri Avstriji in v Avstriji morajo Rusini iskati varstvo za svoj obstanek in zagotovilo za svojo narodnost.

Soproga Tiszova proti redovnim šolam. Društvo gospej v Velikem Varaždinu je imelo dne 15. decembra svojo sejo. Ob tej priliki je predlagala soproga Tiszova pri posvetovanju o društvenih pravilih, da se ustanovljeno Elizabetno sirotišče krsti kot „medversko“, a njen predlog je bil zavržen s 63 proti 42 glasovom. Pa tudi predlog nasprotne stranke, da se vodstvo sirotišča izroči redovnicam, ni dobil za-se dve tretjini ter bil odklonjen. — Dolgi lasje, kratka pamet!

Vnanje države.

Rim. Kakor smo omenili, je res pretirano poročilo liberalnih listov o nevarni bolezni sv. očeta; zakaj od merodajne strani se poroča, da se je bil sv. oče le toliko prehladil, da je bil dobil nahod; sicer pa ni imelo prehlajenje nobene druge posledice. Da res ni nobene nevarnosti, priča nam okoliščina, da je sv. oče dajal dotičnega dne avdienco do dveh popoldne ter sprejel med drugimi mnogo kardinalov. Ko je papež zaslišal žalostno novico, da je zločinec Bonesana napadel s kamnom grofa Revertero, avstrijskega poslanika pri Vatikanu, povpra-

za-njo v nemal i druge. Na predavanja se je pripravljal z benediktinsko marljivostjo ter je predaval z govorniško ognjevitostjo, kakor priča Ampère, in nikoli ni stopil v šolo, da ne bi bil prej molil. — Ni napadal tistih, ki so bili družih mislij ter je z ljubeznijo in tehtnimi dokazi razoroževal drugače misleče.

Nad dvorano, v kateri je on predaval, je nekdo za Ozanamovim imenom izbrisal besedi „tuja literatura“ in je napisal „bogoslovje“.

Dovršivši svoje predavanje, pravi Ozanam mirno: „Nimam, gospodje, časti, da bi bil bogoslovec, toda srečen sem, da imam vero in čast, s katero sem dušo svojo z vsemi svojimi močmi posvetil resnici.“

Neumorno delovanje ugonobilo je njegove moči, umrl je v dan rojstva Marijinega leta 1853. Prijatelji postavili so mu spomenik s tem, da so izdali na svetlo spisov njegovih osem zvezkov v Parizu leta 1855. Iz njegovega lista, poslanega Foissetu, navajam nastopne besede: „Ker so katoličani napadani, treba, da si pridobivajo poštenja v politiki, v umetelnosti in vedi. Na vseh straneh treba zopet pridobivati zgubljenih duhov. Pokažimo, da nas zanimlje vsaka resnica, da hrepenimo po napredku v vseh potrebnih vednostih in da si v tem boji ohranimo dušo čisto.“

A. S.

Skoro je stal tu ponosen samostan, in Eliška je vedla sém svoje sestre iz hoteševskega samostana.

Obiskala je pri tej priložnosti še jedenkrat grob v lesu, grob očeta in tete Katarine, cerkev, ki je bila na novo postavljena. Ni se mogla ločiti od tako ljubih krajev.

Grob v lesu bi skoro pozabila, ko bi je ne privedel na to poseben slučaj.

Ko je blagoslovila sestre v novem samostanu, odvedla se je zopet v Hoteševce. Voz hiti skozi les pod Radinjami. Najedenkrat se ustavijo konji. Voznik je tepe zaman, da bi je spravil dalje. Plašijo se, vzpenjajo in se nočejo ganiti z mesta.

„Kaj se godi tu?“ misli si opatinja Felicija. Voznik ji svetuje, da naj stopi z voza, da bi se ne zgodila nesreča.

„Ah to ji je vendar znano mesto!“ Tu zubori bistri potoček mej grmovjem, in tam stoji križ, polno cvetk raste v gredici pod njim. Že kleci redovnica na Bežkovem grobu. Kleči tu dolgo pogreznena v pobožno molitev.

Tam so jo zagledale vaške žene, ki so nabirale v gozdu suha drva. Naglo so zbežale domov in klicale: „V gozdu smo videle pri vitezevem grobu belo gospo“.

šal je takoj po njegovemu zdravju, je li res nevarno poškodovan, ali ne.

Srbija. Kakor se poroča iz Belega Grada „Köl. Ztg.“, namerava srbska kraljica Natalija doseči pravnim potom, da se jej bode priznala pravica občevanja z njenim sinom kraljem Aleksandrom I.

Rusija. Okrajni sodniki, policijski komisariji in drugi vladni uradniki v Kavkazu so dobili od ruske vlade povelje, da morajo iztirati od tam vse židove, ki nimajo domovinske pravice ali pa stalnega oprava.

Italija. V volilnem odseku se je predložil 15. t. m. predlog, naj se ovrže volitev tržaškega žida Barsilaja. Ta predlog je bil osnovan na okoliščino, da se je Barsilaj izdal v Avstriji za Italijana in se tako odtegnil vojaški službi; v Italiji pa se s tem ubranil vojaški suknji, da se je izdal za avstrijskega podložnika. — Italijansko ministerstvo vnanjih zadev je bajè dobilo poročilo, da so v Kasalo odposlane italijanske čete v jako kritičnem položaji. General Gandolfi je brzojavil, naj mu še pošljejo vojakov. Tudi abesinski kralj Menelik proti neki Italiji z vojno, ker zlorabi italijanska vlada z Menelikom skleneno pogodbo.

Francija. V revinskih livarnah so pričeli delavci štrajkati. Vznemirjenost med njimi je jako velika. Dve stotniki pehote skrbeti za mir in red med razburjenimi duhovi. Več delavcev so že déli pod ključ. — V Parizu se je osnoval odbor iz udov avstrijsko-ogrskih naselbine, ki namerava napraviti v imenovanem mestu razstavo avstrijsko-ogrskih pridelkov. — Kakor se poroča iz Pariza, biva sedaj tam maronitski nadškof msgr. Hoyek iz posebnega namena. Nekdaj je bil namreč v Rimu maronitski kolegij, v katerem so se vzgajali izvrstni duhovniki. Za Napoleona I. ga je pa francoska vlada prodala za 20.000 frankov. Papež Leon XIII. goji sedaj željo, da bi se zopet ta zavod osnoval, v katerem bi se vzgojevali telesno krepki in arabščine večji maronitski misijonarji za Afriko, posebno za zatiranje suženjstva. Msgr. Hoyek, ki bi zelo rad videl, da bi se tak zavod zopet osnoval, obrnil se je na francosko vlado, naj ga gmotno podpira v njegovem namenu.

Nizozemsko. Druga zbornica se je posvetovala o proračunu ministerstva vnanjih zadev. Katoliški poslanec Reekers je zahteval, da se zopet osnuje diplomatski zastopnik Nizozemskega pri Vatikenu. Minister vnanjih zadev mu je obljubil, da bo opozoril ministerski svet na to zadevo.

Švica. Zvezni svet je sklenil prognati več oseb preko mej, ker so tudi v Švici nadaljevali svojo anarhistovsko propagando, propovedovali o vkupnem prevratu obstoječega družabnega reda ter se v ta namen posluževali umorov in drugih pregrešnih dejanj. To je vse hvale vreden korak zveznega sveta. Naj bi pa tudi druge dežele, vzlasti Anglija, tako postopale proti tej kačji zalegi ter onemogočile njen obstoj.

Anglija. Muogo podružnic narodne zveze se je izjavilo proti Parnellu. Posebno zanimanje vzbujajo volitev v Kilkenny-ju. Katoliški škof oseryjski, v čegar škofijo spada Kilkenny, je izdal ostro izjavo proti Parnellu. Parnell pa se v svojih govorih pikro izraža proti svojim prejšnjim tovarišem. Kakor je videti, vodijo sedaj imenovanega irskega državnika le slepe strasti in ne več trezno domoljubje. In nesrečen je narod, katerega hočejo voditi taki možje.

Izvirni dopisi.

Iz Polja pri Ljubljani, 17. decembra. Naznanjam Vam danes, da smo si ustanovili bralno društvo.

Po okolici se je raznesla skoro govornica, da hodi na Božkov grob molit bela gospa in marsikdo je hotel priseči, da jo je videl v resnici.

V resnici je bila „bela gospa“ le jedenkrat v gozdu.

Leta so hitela. Hoteševska opatinja se je že zelo postarala. Že so se zbrale samostanske sestre okrog postelje umirajoče matere, ki jim daje zadnje opomine in blagoslov.

Samostanski zvonovi so zaplakali nad smrtjo opatinje in z njimi so zaplakali vsi ljudje v okolici. Bila je vsem dobra mati.

Po njeni želji so prenesli njeno truplo v staro cerkvico nad Uslavo poleg novega samostana in jo položili tam v grob k večnemu spanju.

* * *

Dolgo je še pripovedovalo ljudstvo okoli Radinje o Eliški z Dubnjan in Božku z Ledkova, o njenem grobu na holmu v cerkvici in njegovem v lesu, ter ja okrasili z raznimi pravljicami, katere je izumila njihova domišljija.

Tam na Radinjah je bila često videti bela gospa, ki je čakala na grajskem stolpu, da je prišel vitez v orožji k njej. Tako sta stala bajè često skupaj: bela gospa in črni vitez.

Često so videli bajè gospo na grobu v lesu

Dolgo časa smo se pripravljali, a šlo je le počasi, ker so se nam stavile mnoge ovire. Dne 17. minolega meseca zbrali smo se nekateri v gostilni gospé A. Kuharjeve ter ukrenili potrebno. Sostavil se je začasni odbor, kateremu je načelnik g. Josip Mercina, posestnik in gostilničar v Gor. Kašlju. Sedež društva bode pri gospej Kuharjevi v Polju, ker je nam brezplačno ponudila gorenje prostore, za kar ji izrekamo zahvalo. Ker je sedaj glavna ovira odstranjena, upamo, da nas bodo merodajni in zavedni Poljci podpirali, da si naročimo več koristnih, poštenih in dobrih listov. Kedar bodo pravila potrjena, bodo na razgled v bralni sobi. Geslo nam bode: Bog in narod!

Iz Borovelj na Koroškem, dne 15. decembra. Naš nemški, v Celovci izhajajoči konservativni tednik „Kärntner Volksblatt“, katerega voditelji pogostoma radi trdijo, da hočejo biti tudi Slovincem pravični, ako bi tisci hoteli list zopet podpirati z naročevanjem, pokazal je sedaj z novega, kako se nam hoče priporočiti k novemu letu in v koliko nam je v resnici naklonjen sedanji njegov vrednik, kajti dasi je imel v zadnjem času dovolj hvaležnega gradiva na razpolaganje, da bi bil pokazal svojo dobro voljo, in je imel lepo priliko potegniti se za našega ubogega slovenskega kmeta-trpina, ni niti z jedno besedico omenil interpelacij Hocka in tovarišev v deželnem in državnem zboru, koje so naperjene v prvi vrsti proti nam Slovincem, potem pa še proti poljedelskemu ministru grofu Falkenhaynu, zgolj iz tega namena, da bi se v prihodnje slovenski poučni govori pri shodih našega slovenskega katoliško-političnega in gospodarskega društva, ako že ne zabranili, vendar pa zaprečili. Tu se zopet jasno kaže, kolike podpore se nam je pod sedanjim „vladnim“ vredništvom od te strani nadejati. Ne zahtevamo, da bi nas podpirali v naših političnih vprašanjih, vendar pa imamo pravico terjati, ako hoté nemški konservativci tudi od nas podpirani biti, da so nam pravični vsaj v gospodarskih zadevah. Da je gosp. tajnik c. kr. kmetijske družbe kranjske govoril našim slovenskim kmetom o gospodarstvu in živinoreji v njim razumljivem domačem jeziku, to vendar ni taka pregreha, da bi se je ne smel dotakniti naš nemški konservativni tednik. Ako nas Slovincem pri takih prilikah ne bode branil pred brezvestnimi napadi liberalnih svojih rojakov, potem sploh ne vémo, kdaj in v kakih slučajih da bi bil volje nas zagovarjati. Nemeec se za nas Slovence, kakor se nam tudi na Koroškem od dne do dne jasneje kaže, ne bode nikdar ogreval. Zatorej, Bog nas obvaruj takih prijateljev; sovražnikov obvarovati se hočemo že sami.

Dnevne novice.

(Baron Pretis) o čegar smrti smo že poročali, stopil je v državno službo v Trstu leta 1852., leta 1862. je prišel v pomorsko ministerstvo, tri leta pozneje v trgovsko, pozneje v Trst kot cesarski namestnik. Po odstopu Hohenwartovega ministerstva je 1872. l. vstopil kot finančni minister v ministerstvo Adolfa Auersperga in ostal do 12. avgusta

glavo je držala nagneno na rame, in iz očij so ji tekle solze na grob, iz katerih so vzrastle bajè najlepše potočnice.

* * *

Davno je že razrušen grad Radinje; ali tudi razvaline gledajo še ponosno na okolico; ljudstvo ljubi te razvaline in hodi večkrat po lesu k njim. Večkrat si izbere to tiho mesto za razne veselice.

Nekoč pred leti je imelo ljudstvo tu domačo veselico in se veselilo pozno v noč. Bil je krasen večer in vabil vse tako ljubeznjivo, da bi še ostali tukaj. Na nebu so že svetile zvezde in nad temni les je priplavala luna. Na razvalinah so zažgali ognje, ki so razsvitljevali staro, sivo zidovje. Najedenkrat je utihnil smeh, govor veselega ljudstva.

Na stolpu se je pa prikazala bela gospa in zletela čez plapolajoče ognje na kraj lesa, kjer jo je že čakal črni vitez, ki je hitel poleg bele deve. Kaj se je potem zgodilo, ni vedel nikdo povedati; vsi so zbežali strahu iz grada in dolgo si ni upal nihče tje po dnevu, kaj še le po noči.

Sedaj ni videti več niti Eliške niti Božka; nihče izmed sedaj živečih jih ni videl. Kapela nad Uslavo stoji še, ali o grobu Eliške z Dubnjan — opatinje Felicije ne vé nihče; o grobu Božka z Ledkova je seveda še manj spominov.

1879. Grot Taaffe ga je poslal zopet v Trst kot cesarskega namestnika; na tem mestu je bil deset let, minolo leto pa je šel v pokoj. — Pokojnik ni zapustil dobrega spomina pri primorskih Slovincih, ker podpiral je laški živelj vedno in povsod. Vsled tega je Lahom vzrastel greben, in ob belem dnevu je že irredenta kazala svoje protiavtstrijsko mišljenje. Irredentovci so v svoji predrznosti zabranjevali vse domoljubne pojave, pokale so bombe in lahonska svojat smatrala je Trst kot mesto laškega kralja in Primorje kot del laškega čevlja. Seveda baron Pretis gotovo ni tega nameraval, a bilo je sad njegove napačne politike pod Tasffejevo vlado. Pretisova roka je onemogla, toda novi tržaški namestnik je bil njegova desnica.

(Drevoredi pod Tivolijem.) Posebna enkéta, ki naj bi skrbela, da se popravi škoda, katero je napravil v Latermanovem drevoredu znani vihar meseca avgusta, sošla se je v torek popoldne. Sošli so se namreč na lici mesta gg.: Župan Grasselli s člani mestnega olupševalnega odseka, deželni gozdni nadzornik Goll, gozdni pristav Pječka, tajnik Pirce, posestnik Lassnik ter umetna vrtnarja Rulec in Heremansky. Sklenili so, da se Knaiflov drevored ob Rudolfinumu podaljša, v glavnem drevoredu vsa polomljena drevesa nadomestijo z mladimi, drevoreda proti Šiški in z Marije Terezije ceste proti Tivoliju naj se posekata in zasade nova drevesca. Z delom bodo pričeli še to zimo.

(Slovenščina na ljudski šoli v Podčetrtku.) Občinski zastop, okrajni in deželni šolski svet so sklenili, da mora v Podčetrtku nemščina biti učni jezik namesto slovenščine. Naučno ministerstvo pa je ovrгло te sklepe in ustreglo prošnjam strank, da ima slovenščina svoje pravice. Vendar pa so stranke čakale celo leto na rešitev.

(Národní papír.) Opozarjamo častite čitatelje na današnji inserat, v katerem „Krajcarska družba“ priporoča svoj „národní papír“ za nekoliko znižane cene. To novo podjetje marljivega društva bi zaslužilo, da bi je rodoljubno občinstvo za naprej bolj podpiralo, kakor dosihmal. Res je sicer, da je „národní papír“ za nekaj malega dražji od izdelkov jednake vrste. Ali naj se ga noben rodoljub ne brani s tem izgovorom, vsaj dobiček ni namenjen privatni osebi, ampak národnim namenom: pomnožiti ima fond „Národnega Doma“, ki ima nekaj postati lastnina „Matice Slovenske“. Društvo torej vedoma zahteva, ne rečemo: žrtve, ampak neznatne žrtvice od kupovalcev „národnega papirja“ in vsak, kdor od njega kupi kako vizitnico ali kak pisemski papir, že sicer majhen, a vendar nekolikšen dar položi na oltar domovine. Tudi so vignette s podobiciami Vodnika, Prešerna, Slomška in Bleiweisa zares krasno izdelane in bi že zarad tega zaslužil „národní papír“, da bi sploh segali po njem Slovenci. Naposled je ideja, raj bi rodoljubni Slovenci za medsebojno občevanje rabili vizitnice, naznanila, pisemski papir z národnimi znamenji, prav primerna in vredna, da se pri nas udomači. Posebno zdaj o božiču in o novem letu, ko bodo voščila letala križem sveta, bo lepa prilika dana, to idejo uresničiti. Vzemimo si Čeha v izgled, ki so v prvih dveh letih, ko se je jednak papir pri njih začel prodajati, samih vizitnic pokupili okoli jednega milijona! — Bodi še omenjeno, da društvo tudi lahko ustreže želji, ako bi kdo hotel imeti papir s podobico samo le jednega gori omenjenih slavni mož. Navadno pa so razne podobice pomešane.

(Nemška manjšina celjskega okrajnega zastopa) se ne vdeležuje nobenih sej; navzlic temu pa je slovenska večina znižala naklado za 3 odstotke. Trije člani nemške stranke so zaporedoma odklonili izvolitev v okrajni odbor kot zastopniki trgovine, tudi zadnjič izvoljeni dr. Langer je isto storil. Ko pa ga je isti okrajni zastop izvolil v komisijo za ogledovanje živine, gospod doktor volitve ni odklonil. Kako, da se je gospod premislil?

(Slovinci na Koroškem.) „Kärntner Volksbl.“ piše mej drugim: Dr. Adolf Ficker piše leta 1869 v 15. letniku „Mittheilungen aus dem Gebiete der Statistik“, da je bilo po uradnih poročilih l. 1857 na Koroškem 71.4 % Nemcev in le 28.6 % Slovincem; v Celovcu pa je živelo 36.3 % Nemcev in 63.7 % Slovincem. Na podlagi občevalnega jezika pa je zadnje ljudsko štetje leta 1880 izkazalo 70.22 % Nemcev in 29.72 % Slovincem, v mestu Celovcu pa skoraj 100 % Nemcev. Potemtakem se je število Slovincem na deželi za dober odstotek pomnožilo, v Celovcu pa so — zmrznili. Kje tiča

